

לאורו

בעזרת ד'

גליון 28

תזריע מצורע, ה'תשע"ח

יום העצמאות

עיונים לאור תורתו של מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

האתגר הרוחני
בהקמת מדינת ישראל
הרב יאיר שטראוס

עצמאות - להעזי לחלום
הרב יצחק חי זאגא

זיכרון לרבינו הרצי"ה זצ"ל
הרב יוחנן פריד

הרהורים ליום העצמאות
הרב יעקב פילבר

התגשמות חזון הנביאים
הרב שלמה לוי

'שיבחו גאולים'
אלדד פרי

לחג גאולתנו
הרב אורי שרקי

"השקיפה ממעון קדשך... ובוך את עמך..."

"הברכה השייכת אל כלל האומה,

שתהיה מתייחסת ברכת ד' לעמו,

היא שיתן מרוחו על הבנים והבנות שיהיו נאמנים לעמם,

שישימו ישעם וחפצם אל כלל עמם בחומריותו ורוחניותו..."

(סידור עולת ראיה, עמ' רפז)

הרהורים ליום העצמאות

הרב יעקב פילבר

בדברי הרמב"ן (בהשגות לספר המצוות של הרמב"ם) המגדיר את מצוות ישוב הארץ בשני מרכיבים: **"שלא נניחנה** ביד זולתנו מן האומות או **לשממה"**, ויש להבחין כאן בשני המרכיבים הללו א. **ריבונות** יהודית בארץ ישראל, ב. **ישובה** של הארץ, ושני מרכיבים אלו הם היוצרים את המושג "המדינה". ויתירה מזו לפי כמה דעות **אי אפשר** לקיים את מצוות ישוב הארץ ללא מדינה בשלטון יהודי, [כולטים ביניהם הגאון הרב יהושע מקוטנא בספרו "ישועות מלכו" (יורה דעה סי' סו) ורבי צדוק הכהן מלובלין בספרו "דברי סופרים" (אות יד)] לדעתם גם כאשר יושבים יהודים בארץ ישראל והם מצויים תחת שלטון הגויים - בכך אין הם מקיימים מצוות ישוב הארץ, שכן את המצווה מקיימים רק כאשר ישנה ריבונות יהודית על הארץ. אם כן לפי דבריהם רק **בה' אייר תש"ח** עם הקמת המדינה, חידש העם היהודי את מצוות ישוב הארץ. **וזהו החידוש הגדול בתוכנו של יום העצמאות!**

באמירה **"המדינה - של הקב"ה"** אנו אומרים שהמדינה אינה רכושה של קבוצה זו או אחרת בעם ישראל, גם אינה של דור מסוים, אלא היא שייכת לעם ישראל כולו לדורותיו, והיא חלום הדורות שאליה כספו היהודים כאשר אמרו: **"לשנה הבאה בירושלים הבנויה"**.

וגם כאשר ישנם פגמים במדינה, ולצערנו יש בה פגמים הרבה, הרי יש להתייחס אל המדינה בדרך בה שאנו מתייחסים אל ה"תורה". שהרי אין לך

המשך המאמר בעמוד 14

בציבור האמוני, ולא רק בדור הצעיר אלא גם בציבור המבוגר שלו, התנהלו בזמנו דיונים וויכוחים כיצד יש להתייחס אל המדינה ומוסדותיה, במיוחד מאחר שכל מערכות השלטון: הממשלה, הכנסת, המשפט, הצבא, המשטרה ועוד, חברו כולם לנשל אלפי יהודים ישירי דרך, אנשי אמונה ועמל, שהקימו ב'גוש קטיף' **בשליחות המדינה** את ביתם, ולפתע באטימות ונחישות גורשו מנחלתם והרסו את ביתם.

וכתום הסערה, טרם הספיקו לאסוף את השברים, החלו במחנה הנרדפים הרהורים וערעורים בקול רם ונשאלה השאלה: האם עדיין זאת המדינה שלי? האם, אחרי הפניית הגב בצורה כל כך אכזרית של מוסדות השלטון, עלינו 'לשמור להם אמונים'? אלא שנראה כי את השאלה הזו היינו צריכים לכאורה לשאול לא בימים אלו, אלא כבר מאז קום המדינה, מאז ש'גזזו לילדי תימן את הפאות' או כאשר נעשו פעולות דומות, והרי כבר אז היה מקום לשאלה: האם זו היא מדינת ישראל, וכהגדרת מרן הרב זצ"ל "יסוד כסא ד' בעולם"? אלא שבשאלה הזו יש ערבוב של שני מרכיבים שאת ההבדל בינם היטיב לנסח מו"ר הרצי"ה זצ"ל שהיה אומר (בימי הויכוחים הסוערים בדבר גידול חזירים במדינה): **"המדינה של הקב"ה והחזירים של בן גוריון..."**. וכוונתו שבגלל החזירים אין לבעוט במדינה...

כשאנו דנים בעניין 'המדינה' עלינו לשאול **'מדינה מן התורה מנין'**? את התשובה אנו מקבלים

הגיליון מוקדש לע"ג

ר' אברהם בן פריחה ז"ל • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל • ר' אברהם בן לאה ז"ל

מדינת ישראל כהתגשמות חזון הנביאים

הרב שלמה לוי

ישן וחדש בעיר תל אביב.

שהוקבע ליו"ט אין ברכתו רשות אלא חובה. ונכון להסמיך ברכת שהחיינו לאמירת הלל, היינו לפני ברכת הלל אם אומרים את ההלל בברכה או לפני התחלת אמירת הלל אם אומרים הלל בלא ברכה".

"יהי רצון מלפני השוכן בציון לפקדנו בפקודת ישועה ורחמים. וכאשר זכינו לאתחלתא דגאולה כן נזכה כולנו לראות בגאולה השלימה במהרה בימינו בקרוב. כעתירת ידידו ומוקירו הדושת"ה בברכת כט"ס משלם ראטה".

שלוש נקודות של גאולה לימדנו הרב משלם ראטה זצ"ל **הראשונה** פדיון מעבדות לחירות שנגאלנו משיעבוד מלכויות והשגנו עצמאות ממלכתית. **השניה** הצלה ממיתה לחיים שנצלנו מאויבנו שעמדו לכלותנו. **הנקודה השלישית** נס קיבוץ גלויות. בהמשך לדבריו המופלאים נוסף שתי הארות נוספות, **נקודה רביעית** מצות יישוב ארץ ישראל כללית ופרטית, **ונקודה חמישית** מימוש חזון הנביאים.

מצוות ישוב ארץ ישראל

"וְהוֹרֵשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ וַיִּשְׁבְּתֶם־בָּהּ כִּי לָכֶם נְתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ אֲתָהּ" (במדבר פרק לג פסוק ג) וכך חוזרת התורה בחומש דברים "רְאֵה נָתַן ד' אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ עֲלֶיהָ רִשׁ כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ד' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֶךָ לְךָ אֶל־תִּירָא וְאֶל־תַּחַת" (דברים א, כא)

ומבאר שם הרמב"ן:

'הורשתם' - על דעתי זו מצות עשה היא, יצוה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה כי הוא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה'.

ובהוספותיו לספר המצוות לרמב"ם הוא כותב:

מצוה רביעית "שנצטוינו לרשת הארץ אשר נתן האל

במלאות שבעים שנה למדינת ישראל חייבים אנו להתבונן בפלא האלוהי שבו אנו נמצאים, ומתוך כך להודות לד' ולשיר שירה חדשה לפני בורא עולם.

ראשית נצטט להלן, את דברי הגאון הרב משולם ראטה זצ"ל אשר עסק בשאלת אמירת הלל היום העצמאות וברכת שהחיינו ומסקנתו להלכה למעשה.

הרב משולם ראטה זצ"ל (שו"ת קול מבשר חלק א סימן כא) מבאר בתשובה להרב יהודה ליב מימון את החיוב באמירת הלל ביום העצמאות.

"יש כאן פדיון מעבדות לחירות שנגאלנו משיעבוד מלכויות ונעשינו בני חורין והשגנו עצמאות ממלכתית, וגם הצלה ממיתה לחיים שנצלנו מידי אויבנו שעמדו עלינו לכלותנו, בודאי חובה עלינו לקבוע יום טוב. ויפה כיוונו המנהיגים שקבעו את היום הזה דווקא, אשר בו היה עיקר הנס שיצאנו מעבדות לחירות ע"י הכרזת העצמאות, ואלמלא נעשית ההכרזה באותו היום והייתה נדחית ליום אחר אז היינו מאחרים את המועד ולא היינו משיגים את ההכרה וההסכמה של המעצמות הגדולות שבאומות העולם, כידוע, ונס זה משך אחריו גם את הנס השני של ההצלה ממות לחיים הן במלחמתנו נגד הערביים בא"י והן הצלת יהודי הגולה מיד אויביהם במקומות מגוריהם שעלו לא"י ובא על ידי כך הנס השלישי של קיבוץ גלויות".

"עכ"פ יצא לנו לדינא בנידון דידן דאין כאן שום חשש ופקפוק כלל משום כל תוסף, רק אדרבה חיוב ומצוה הוא לעשות זכר לנס ולקבוע את יום העצמאות ליו"ט ושמחה ולומר בו הלל שלם בלא דילוג.

"אבל כל מי שרוצה לברך שהחיינו הרשות בידו ואין בזה שום חשש של ברכה לבטלה, וכל מי שיודע בעצמו שנהנה ושמח במאורע של תקומת המדינה ביום ההוא

הגאולה שיפקוד את עם ישראל. הנביא מתאר את חילול ד', בעצם היות האומה הישראלית גולה מעל ארץ ישראל.

"וַיבֹּא אֶל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם וַיַּחַלְלוּ אֶת־שֵׁם קְדֹשִׁי בְּאָמְרוֹ לָהֶם עִם־ד' אֵה וּמֵאֲרָצוֹ יֵצְאוּ. וַאֲחַמְלֵם עַל־שֵׁם קְדֹשִׁי אֲשֶׁר חָלְלוּהוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁמָּה" (יחזקאל לו).

הנביא מתאר את תהליכי הגאולה שיפקדו את עם ישראל, שמטרם לבטל את נקודת חילול ד' בעצם היות האומה בגלות.

"לִכֵּן אָמַר לְבֵית־יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר ד' אֱלֹהִים לֹא לְמַעַנְכֶם אָנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־ לְשֵׁם־קְדֹשִׁי אֲשֶׁר חָלְלַתֶּם בְּגוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאתֶם שָׁם. וְקִדְשִׁי אֶת־שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְּחַלֵּל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר חָלְלַתֶּם בְּתוֹכָם וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי־אֲנִי ד' נָאִם ד' אֱלֹהִים בְּהַקְדִּישִׁי בְּכֶם לְעֵינֵיהֶם. וְלִקְחַתִּי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם וְקִבְצַתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הָאֲרָצוֹת וְהִבַּאתִי אֶתְכֶם אֶל־אֲדָמְתְּכֶם. וְזִרְקַתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל־גַּלְלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם. וְנָתַתִּי לְכֶם לֶב חֲדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֲתֵן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסְרַתִּי אֶת־לֵב הָאֵבֶן מִבְּשָׂרְכֶם וְנָתַתִּי לְכֶם לֵב בָּשָׂר."

הנביא משתמש בלשונות גאולה המזכירים לנו את גאולת מצרים, ולקחתני, וקבצתי, והבאתי, וזרקתי. הקב"ה ייקח אותנו מהגלות, ויקבץ אותנו ויעלה אותנו לארץ ישראל, ורק בסוף התהליך יזרוק עלינו מים טהורים שיטהרו אותנו מטומאת הגלות ויתן בנו לב בשר תמורת לב האבן.

"הִיְתָה עָלַי יַד ד' וַיּוֹצֵאֵנִי בְרוּחַ ד' וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבְּקָעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת" כדי לממש את התהליך הגאולה רואה הביא את "חזון העצמות" המתאר את עם ישראל בהיותו בגלות. הגאון כותב (הגר"א, ספרא דצניעותא):

"כי יחזקאל אמר דרך חידה... כי מעת שחרב הבית יצאה רוחנו עטרת ראשנו ונשארונו רק אנחנו הוא גוף שלה בלא נפש, ויצאיה לחוץ לארץ הוא הקבר, ורימה מסובבת עלינו, ואין בידינו להציל הן העובדי כוכבים האוכלים את בשרנו, ומכל מקום היו חבורות וישיבות גדולות עד שנרקב הבשר, והעצמות נפזרו פיזור אחרי פיזור, ומכל מקום היו עדיין העצמות קיימות שהן התלמידי חכמים שבישראל מעמידי הגוף, עד שנרקבו העצמות ולא נשאר אלא תרווד רקב מאיתנו ונעשה עפר, 'שחה לעפר נפשנו', ואנחנו מקווים עתה לתחיית המתים, 'התנערי מעפר קומי', ו'יערה רוח ממרום עלינו'."

המשך המאמר בעמוד 7

יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשממה. והוא אמרו להם: והורשתם את הארץ וישבתם בה כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה והתנחלתם את הארץ."

אם כן, מדברי הרמב"ן עולים שני תנאים לקיום מצוות יישוב ארץ ישראל. הראשון ולא נעזבנה ביד זולתנו מין האומות - קרי שלטון יהודי על ארץ ישראל, מדינה!

כך מתבאר הדבר מדבר הגאון הרב יהושע מקוטנא (ישועות מלכו יור"ד סימן 10)

"אמנם גם לפי דעת הרמב"ן שחשב זאת למצות עשה מכל מקום בעיקר המצוה אינו אלא הירושה והישיבה כאדם העושה בתוך שלו לכבוש ארץ ישראל שתהיה תחת ירושתנו לא על ביאה ריקנית של עתה. וכבר המשילו האחרונים למצות עשה של אכילת מצה כי עיקר המצוה היא האכילה, ולקייח החיטים לשם מצוה והלישה והאפיה אינם גמר מצוה, ומ"מ בודאי מצוה גדולה היא, ועל זה נאמר גומל לאיש חסד כמפעלו, גם על הפעולה של מצוה מקבל שכר, ונאמר אשרי תמימי דרך גם על הדרך של עושי מצוה יש בו שלימות ואין ספק שהיא מצוה גדולה כי הקיבוץ הוא אתחלתא דגאולה, ונאמר עוד אקבץ עליו לנקבציו ועיין ביבמות דף ס"ד שאין השכינה שורה פחות משתי רבבות מישראל, ובפרט עתה שראינו התשוקה הגדולה הן באנשים פחותי ערך הן בנייננים הן בישרים בלבותם קרוב לודאי שנתנוצץ רוח הגאולה אשרי חלקו שהוא ממזכה רבים."

תשובה זו נכתבה בשנת תרנ"א, ואז לא נכבשה הארץ תחת ידנו, ולכן הוא קורא לעליה זו "ביאה ריקנית", אבל היום שיש שלטון יהודי על מרחבי ארץ ישראל והוקמה מדינה ישראל, אין זו "ביאה ריקנית" אלא מימוש המצוה בצורה הציבורית הרחבה ביותר.

ובעניין התנאי השני "לשממה", שארץ ישראל תתמלא באוכלוסין בבנין הארץ והפרחתה. השולחן ערוך פוסק "הרואה ערי יהודה בחורבן אומר: ערי קדשן היו מדבר, וקורע". ההנמקה לכך מובאת במשנה ברורה "אפילו יושבין בהן ישראל כיון שהישמעאלים מושלים עליהם מקרי בחורבן". וברוך ד' זכינו שעם הקמת מדינת ישראל יצאנו מגדר חורבן לגדר יישוב יהודי תחת שלטון יהודי.

נבואת יחזקאל הנביא

הנביא יחזקאל מתאר בנבואותיו, את תהליך

שיבחו גאולים'

אלדד פרי

בפועל הייתה בבוקר. מתוך כך נחלקו רבי יהושע בן לוי ורבי יוחנן בשאלה אם חייב לסמוך גאולה לתפילה, בתפילת ערבית. מכאן, אם כן, אנו רואים כי לדעת רבי יוחנן יש להכיר **בעצם ההרשאה** של פרעה לצאת מתחת ידו - **כגאולה**, אלא שהיציאה בפועל ממצרים מכונה **"גאולה מעולה"**.

גם יתר פסוקי התורה מכנים העברת בעלות - כגאולה. 'גאול' הוא מי שיוצא מבעלותו של אדם לחופשי, או בחזרתו למקורו. למשל: "אֲחֵרֵי נִמְכָּר גָּאֹלָה תִּהְיֶה לוֹ אֶחָד מֵאָחִיו יִגְאֹלֵנּוּ" (ויקרא כה, מה) ועוד בהרבה מקומות במקרא ואין זה המקום להאריך.

אם למישהו היה ספק, הרי לפי הגדרת התורה לגאולה, עצם צאתנו משלטון מלכי מרוקו וטוניס, קנצלר גרמניה, נשיא צרפת ורוסיה וראש ממשלת פולין, גם אם היינו נשארים חלילה במדבר ניטרלי, ללא שלטון מדיני, הרי היה זה קרוי בשם - **גאולה!**

כמובן שיש עוד להתפלל על דברים חשובים אחרים, כגון: ביאת משיח ובניין המקדש, אך אין דבר זה משנה מאומה את העובדה כי לפי הגדרת התורה אנו נגאלנו!

יום גדול מיציאת מצרים

אם כך, לכאורה, גדול יום העצמאות מיום יציאת מצרים. שהרי ביציאת מצרים טרם הגענו לארץ, ועתה - לא רק שיצאנו משעבוד מלכויות, אלא אף הגענו לארץ. האמנם?!

בהמשך סוגיית הגמרא במסכת ברכות (דף יב, ב) מובא:

"תניא: אמר להם בן זומא לחכמים: וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח? והלא כבר נאמר: (בירמיהו כג, ז) 'לכן הנה ימים באים נאם ד' ולא יאמרו עוד חי ד' אשר העלה

מהי גאולה?

יום יציאת מצרים הוא יום גדול מאוד. באותו יום יצאו אבותינו - ולפי דברי חכמים במדרש היו אז בדרגה רוחנית נמוכה - כמעט כמו המצרים, יצאו מתחת שלטונו של פרעה, אל המדבר השומם.

לעצם היציאה מתחת יד מלך מאומות העולם קוראת התורה: "גאולה". כאמור בראש פרשת וארא, (שמות ו:ו):

"לִכֵּן אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ד' הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלַת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֹתַם וְגֹאֲלִתִּי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים". אכן, אחר כך יקבלו ישראל את התורה וייהפכו לעם: "וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וַיְדַעְתֶּם כִּי אֲנִי ד' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם" ולבסוף - יושלם תהליך הגאולה בכניסה לארץ: "וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יָדֵי לְתַת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לְכֶם מוֹרְשָׁה אֲנִי ד'".

מתוך הדברים הללו, נמצא כי הליך של ביטול שעבוד מלכויות, אפילו טרם הגיעו של עם ישראל לארץ ישראל, כבר קרוי בשם **"גאולה"**.

למעלה מכך, במסכת ברכות (דף ד, ב) מביאה הגמרא מחלוקת בעניין סמיכת גאולה לתפילה בעניינה של תפילת ערבית:

"איזהו בן העולם הבא? זה הסומך גאולה לתפלה של ערבית. רבי יהושע בן לוי אומר: תפילות באמצע תקנום. במאי קא מיפלגי? אי בעית אימא 'קרא' ואי בעית אימא 'סברא'. אי בעית (אם תרצה אמור) 'סברא', דרבי יוחנן סבר גאולה מאורתא (מן הערב) נמי הוי, אלא גאולה מעלייתא (מעולה) לא הויא אלא עד צפרא (בוקר). ורבי יהושע בן לוי סבר כיון דלא הויא אלא מצפרא, לא הויא גאולה מעלייתא!"

בני ישראל קיבלו רשות לצאת לאחר חצות הלילה, כאשר ד' היכה את מכת הבכורות. אכן, היציאה

ושם הויה הוא כנגד ספירת התפארת. ספירת 'יסוד שבתפארת' היא הספירה ביום כ' לעומר, ה' באייר. והשנה? "שכבי עד הבקר", בוקר כתוב כתיב חסר. 'שכבי עד בקר' בגימטריא הוא 708, או באותיות - תש"ח. והא הידיעה, הבוקר, היא האלף. השנה: ה' אלפים, תש"ח. יום: יסוד שבתפארת, הוא ה' באייר!

האר"י ז"ל, אמר שבפסוק שכתוב כל כך הרבה פעמים גאולה, יש גם את התאריך...

מי שלא הבין מדוע הגאולה (וכבר הסברנו שיציאה משעבוד מלכויות היא גאולה) התגלגלה על ידי דור שמרביתו חילוני ומדוע רוב עולם התורה לא השתתף בתהליך ואף התנגד לו, מוזמן לקרוא את הפסוק שוב ושוב.

ויש עוד רבים וזה לא המקום להאריך.

האם אנו חייבים להודות לה' על גאולתנו?

מעבר לכל חובה מוסרית להודות לד' על גאולתנו, הרי ישנה חובה הלכתית להגיד זאת בתפילה, כבכל חג, באמירת הלל גמור!

"תנו רבנן, הלל זה מי אמרו? רבי אליעזר אומר: משה וישראל אמרוהו בשעה שעמדו על הים. הם אמרו: 'לא לנו ד' לא לנו', משיבה רוח הקודש ואמרה להן: 'למעני למעני אעשה'. רבי יהודה אומר: יהושע וישראל אמרוהו בשעה שעמדו עליהן מלכי כנען. רבי אלעזר המודעי אומר: דבורה וברק אמרוהו בשעה שעמד עליהם סיסרא. רבי אלעזר בן עזריה אומר: חזקיה וסייעתו אמרוהו בשעה שעמד עליהם סנחריב. רבי עקיבא אומר: חנניה מישאל ועזריה אמרוהו בשעה שעמד עליהם נבוכדנצר הרשע. רבי יוסי הגלילי אומר: מרדכי ואסתר אמרוהו בשעה שעמד עליהם המן הרשע. וחכמים אומרים: נביאים שביניהן תיקנו להם לישראל שיהיו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהם לישראל, ולכשנאלין אומרים אותו על גאולתן" (פסחים דף ק"ז, א.)

דברים אלו בגמרא דורשים ביאור: האם לא ברור כי דוד התקין את ההלל בספר התהילים? מדוע יש ריבוי דעות כה גדול לגבי מתקין ההלל?

רש"י, בדרכו המיוחדת, ממקד את השאלה באופן שונה מן העולה בראשונה במחשבתנו, ובכך משתנה לחלוטין שאלת הגמרא. "יהושע וכל ישראל אמרוהו - כלומר אף יהושע וכל ישראל אמרוהו". הויה אומר - כי כל המוזכרים לעיל אמרו הלל, משה התקין, ואז יהושע אמר גם הוא - בשעתו וכן הדבר אצל כולם. נמצא שכל התנאים אינם חולקים על רבי אליעזר, אלא כל אחד מוסיף שם נוסף של מי שאמר הלל על גאולתו מצרתו. אם כך מה משמעות השאלה

את בני ישראל מארץ מצרים, כי אם חי ד' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה, ומכל הארצות אשר הדחתים שם, וישבו על אדמתם'.

אמרו לו: לא שתיעקר יציאת מצרים ממקומה, אלא שתהא שעבוד מלכויות עיקר, ויציאת מצרים טפל לו.

כיוצא בו אתה אומר: (בראשית לה, י) 'לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך'. לא שייעקר (שם) יעקב ממקומו, אלא (שם) ישראל עיקר, ויעקב טפל לו. וכן הוא אומר: (ישעיהו מג, יח) 'אל תזכרו ראשונות וקדמוניות אל תתבוננו' - 'אל תזכרו ראשונות' - זה שעבוד מלכויות, 'וקדמוניות אל תתבוננו' - זו יציאת מצרים - הנני עושה חדשה - עתה תצמח" (שם).

אכן כך. על פי סוגיית הגמרא הזו, ברגע שיקבץ הקב"ה את עמו ישראל מכל הארצות אשר הפיץ אותם שם, יהא שמו גדול יותר, כך שמי שירצה להישבע בו, לא יזכיר את יציאת מצרים אלא את ביטול שעבוד המלכויות. אמנם יציאת מצרים לא תתבטל ותישכח לגמרי, אך היא תהפוך להיות טפלה לנס ביטול שעבוד המלכויות.

המקובלים כבר גילו את היום

האר"י ז"ל כתב בספר 'מחברת הקודש' (דף כד, עמודה א), כי יש לשים לב לכך שיום כ' לעומר (ה' באייר) הוא כנגד תיבת "ישמחו" שבפרק 'למנצח בנגינות מזמור שיר'. הגאון הגר"א מווילנה שהבין מצוין למה הוא התכוון, ציווה את תלמידיו ששלח לעלות לארץ ישראל, לנהוג ביום הזה כיום גדול. וכך, תלמידיו חונכים בית מדרש בירושלים ביום ה' באייר תקע"ב 136 שנה לפני קום המדינה, באמצע ימי העומר שלא נוהגים בהם שמחה!

בספר 'מדרש שלמה' מובא בשם הגר"א שימי העומר הם ימי דין, למעט יומיים שאין הקליפה יכולה לשלוט בהם: יום העשרים בעומר ויום ארבעים ושניים בעומר.

לימים, ידעו כולם מה קרה בימים אלה: יום העצמאות ויום ירושלים.

במקום אחר אמר האר"י שבפסוק: "לִינִי הַלֵּילָה וְהִיָּה בְבִקְרָא אִם יִגְאָלָךְ טוֹב יִגְאָל וְאִם לֹא יִחַפֵּץ לִגְאָלָךְ וְגִאֲלֶיךָ אֲנִי חֵי ד' שְׁכָבִי עַד הַבֶּקֶר" (רות, ג, יג) יש את סוד מועד הגאולה.

המדובר בפסוקים אלו הוא בבעז האומר לרות, מי שתוליד את דוד המלך ע"ה ואשר ממנה יגיע מלך המשיח, את תוכן הפסוק, ומה יש בפסוק זה? יום ושנה. "חי ד'", המילה 'חי' היא כנגד ספירת היסוד,

עצמן, כשבטיצומם הם מוצאים פנאי וכוח לנסות ולהשמיד את היהודים מן העולם.

הדבר אינו נתפס כיצד יכול אדם המאמין בד' שלא להודות לד' יתברך בדרך שמודים היהודים לד' בכל ההיסטוריה - באמירת הלל!

כדי לחזק את ידי אחינו העושים כן, ולצערנו נתקלים במתנגדים מתוך עולם התורה, הוצאנו לאור את קונטרס 'כליל התקדש חג'. בחלקו הראשון של הקונטרס, מובאים חלק קטן מגדולי ישראל שבדורות האחרונים ויחסם החיובי למדינה ולאמירת הלל. כל מי שרוצה להרחיב את היריעה מופנה לספרו של הרב יצחק דדון שליט"א 'אתחלתא היא', בשלושה חלקים, אשר בו מובאים מאות רבנים מהעת האחרונה שעסקו ופסקו בנושא הזה.

כל מי שזקוק לדיון הלכתי אודות חובת אמירת הלל ועניין אמירת הברכה מוזמן לעיין בשני קונטרסים הלכתיים שכתב הרב אורי שרקי שליט"א, האחד - אודות אמירת הלל ביום והשני - אודות אמירת הלל בליל העצמאות.

כמו כן מובא מאמרו של הרב שלמה לוי שליט"א, וכן מובא סדר התפילה.

'מי אמרו?' כפשוטו! והכוונה היא: מי אמר הלל זה בשעה מיוחדת? כדי שנלמד גם אנו ממנו להגיד הלל במקרה דומה.

אם כן, מדוע לאחר פירוט דעות כל התנאים באים חכמים ומוסיפים: נביאים שבישראל תיקנו להם לישראל שיהיו אומרים אותו על כל צרה וצרה שלא תבוא עליהם, לכשייגאלו - הרי שעליהם להגיד הלל? הרי כבר ניתנו מספיק דוגמאות מן ההיסטוריה?

על כורחך לומר שהרשימה ההיסטורית הזו, איננה רשימה סגורה והנביאים שידעו שיהיה שוני בין המקרים המתוארים לבין הגאולה לעתיד לבוא, לא סגרו את הרשימה!

מבלי לפגוע באמור לעיל, יפה לראות ששלושה מששת המקרים המתוארים בהיסטוריה כמי שאמרו הלל, היו כאלה שניצלו מניסיון לכבוש את ארץ ישראל מידיהם: יהושע, דבורה וברק, וחזקיה.

זה שבעים שנה שגאלנו ד' יתברך מידי מלכות האומות! לכל מי שקשה לזכור מה אומר המצב של 'להיות ללא מדינה', אפשר להזכיר זיכרון נורא מן הימים הסמוכים להקמת מדינת ישראל, ימים שלא נשכח לעולם, ימי מלחמה בין האומות לבין

המשך המאמר מעמ' 4

להיות אדם שיובילו תהליך זה של קבוץ הגלויות ובנין הארץ. לאחר מכן יבוא המהלך של הופעת משיח בן יוסף ויביא את שלמות הגאולה.

אנו נמצאים כיום עמוק עמוק במהלכי הגאולה, בבנין העם התורה והארץ. הנביא מתאר את התקופה בה מתגלה הקץ "וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנַפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לְבֹא" מבארת הגמרא (סנהדרין צח)

"ואמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר: "ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל וגו'".

בדורנו שהארץ נותנת פריה בעין יפה, עם ישראל יושב על אדמתו ומקיים בה מדינה, שהתורה נשמעת בבתי כנסיות ומדרשות, האם נוכל לא לומר לפניו שירה חדשה? בודאי נחזק ונתחזק בהבנת תהליכי הגאולה הפוקדים את עם ישראל ונאמר לפניו שירה חדשה:

בְּרוּךְ אַתָּה אֱשֶׁר גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם... וְנִוְדָה לָךְ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלָּתֵנוּ וְעַל פְּדוּתֵנוּ, הַצֵּלָת נַפְשֵׁנוּ בְּרוּךְ אַתָּה גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

הבקעה מלא עצמות של חורבן האומה בתוך אלפיים שנות גלות, מתחיל תהליך הגאולה "כֹּה אָמַר ד' אֱלֹקִים לְעַצְמוֹת הָאֶלֶּה הִנֵּה אָנֹכִי מְבִיא בְכֶם רוּחַ וְחַיִּיתֶם". תפקיד הרוח הוא לעורר את נשמת האומה לרצות להיגאל, ולצאת מבית הקברות של האומה. התהליכים הולכים ומופעים, העצמות קרבות אחת אל השניה, ומתחברות גידים נמתחים בשר עור, אך אין רוח, שזו הרוח של החיים, של שיבת ישראל לארצו. הרוח מתקבצת מארבע כנפות תבל ומחיה את העצמות חיל גדול מאד, תהליך זה הינו קבוץ הגלויות.

הקב"ה מבאר באר היטב לנביא ולנו, שזהו תהליך הגאולה וקבוץ הגלויות לארץ ישראל:

"לִכֵּן הִנְבֵּא וְאָמַרְתָּ אֵלַיִם כֹּה אָמַר ד' אֱלֹקִים הִנֵּה אָנֹכִי פֹתַח אֶת־קְבֻרוֹתֵיכֶם וְהֵעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִקְבְּרוֹתֵיכֶם עַמִּי וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל־אֲדַמַּת יִשְׂרָאֵל".

אך תהליך זה יקרא? כאן הנביא מתאר את שני המשיחיים שעתידיים לגאול אותנו, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד. משיח בן יוסף מלמד אותנו הגאון (בספר קול התור), מסמל תקופה מהלך וגם יכול

לחג גאולתנו

הרב אורי שרקי

גאולה בתש"ח

שהאלף השישי בהיסטוריה מכון כנגד בריאת האדם ביום השישי. והנה בשעה חמישית שביום השישי, קם אדם הראשון, שורש נשמות ישראל, על רגליו. ולפי החשבון של חמש מאות שנות לילה וחמש מאות שנות יום - שנת תש"ח חלה בשעה החמישית. אשרינו שזכינו לגאולה!

המדינה

כתב מרן הרב קוק זצ"ל (ספר 'אורות' אורות ישראל, עמ' קס):

"אין המדינה האושר העליון של האדם, זה ניתן להיאמר במדינה רגילה, שאינה עולה לערך יותר גדול מחברת אחריות גדולה, שנשארו המוני האידיאות, שהן עטרת החיים של האנושיות, מרחפים ממעל לה, ואינם נוגעים בה. מה שאין כן מדינה שהיא ביסודה אידיאלית, שחקוק בהווייתה תוכן האידיאלי היותר עליון שהוא באמת האושר היותר גדול של היחיד. מדינה זו היא באמת היותר עליונה בסולם האושר, ומדינה זו היא מדינתנו, **מדינת ישראל, יסוד כסא ד' בעולם, שכל חפצה הוא שיהיה ד' אחד ושמו אחד, שזהו באמת האושר היותר עליון.**"

היות מדינת ישראל יסוד כסא ד' בעולם איננו תלוי במידת דתיותה או צדקותה של המדינה, כי אם בשל היותה הנושא של הערכים העליונים של האנושות, בין במודע בין שלא במודע, כשם שעם ישראל גם הוא עם ד' בעל כורחו: "בין כך ובין כך נקראים בנינו" (מסכת קידושין דף לו, א). כך מפורש בדברי מרן הרב זצ"ל (שם):

בעל ספר "צדיק יסוד עולם" על מגילת רות (מודפס בסוף ס' שער היחודים להאר"י ז"ל אבל כפי הנראה הוא מעשה ידי חכם מאוחר ממנו) כתב כי זמן הגאולה נרמז בכתוב "אם יגאלך טוב יגאל" (מגילת רות פרק ג, יג), כלומר גאולה הבאה על ידי עשיית הטוב, תורה ומצוות ומעשים טובים, ואז - זו גאולה של "אחישה". "ואם לא יגאלך" כלומר בגאולה של "בעיתה", אז "וגאלתיך אנכי" כלומר למען שמי.

המחבר מבאר שהמילים "חי ד' " שבסוף הפסוק רומזים למידות היסוד והתפארת, שהוא זמן הגאולה. והנה, אף יום גאולתנו ה' באייר חל ביסוד שבתפארת! וכתב הרב זלמן יוסף ריבלין בספר מדרש שלמה שתלמידי הגר"א כיוונו את **חנוכת החורבה ליום ה' באייר שהוא מסוגל לגאולה** לפי מה שגילה להם רבם הגר"א שיום כ' בעומר ראוי לזה, ושבאותו יום הרגישו הנוכחים שנפתח חלון אחד ב'מחיצה של ברזל המפסיקה בין ישראל לאביהם שבשמים' מאז החורבן.

וכתבו התוספות (מסכת ר"ה דף ה, א ד"ה אמרה) בשם רבינו תם שיש מצוה מן התורה להתבונן בצורת הירח בה' באייר. וראה זה פלא שכתב הרב קוק (ריש מילין בהברקה, ירח בן יומו) שהירח רומז "ללידה חדשה, ליצירת עם נולד, **ביסוד תפארת.**"

ומה שכל זה התרחש בתש"ח דוקא, כבר רמזו הגר"א בפירושו לספרא דצניעותא (לג, ב)

אמש הקרני אבא את ההלל, ושמעתי שהיה אומר 'בצאת ישראל ממצרים!'

למרות המצב הקשה ממשיכים בני משפחת יואש אבי גדעון, העובד לבעל בדרך קבע, לקרוא את ההלל לביל פסח על העצמאות המדינית. שמא תאמר, ראוי להודות על גאולת מצרים בכל מצב, משום שהיו ישראל באותה שעה צדיקים. אך חז"ל לימדונו שישראל היוצאים ממצרים עובדי עבודה זרה היו, ובכל זאת צייתה אותנו התורה לחוג את חג הפסח לכבוד שחרורם הפוליטי של ששים ריבוא עובדי עבודה זרה, ולא להסתפק בחג מתן תורה לבדו. דברים אלו היו ידועים היטב לגדעון, האומר בלשון המדרש "אם צדיקים היו אבותינו, יעשה לנו בזכותם, ואם רשעים היו, כשם שעשה להם נפלאותיו חנם כן יעשה לנו".

את ההלל על יציאת מצרים אמר גדעון בלילה, משום שהגאולה הופכת את הלילה ליום, "לילה כיום יאיר". כך הדין בגאולת מצרים ובגאולה אחרונה (ש"ת חיים שאל למרן החיד"א ח"ב סי' י"א). אמירת ההלל בלילה דווקא, היא ביטוי לאמונה בגודלה של הגאולה, ראשונה כיציאת מצרים, או אחרונה כבימינו, והיא ביטוי ליחס הרציני כלפי הנהגת ד' בעולמו.

(עי' חוברת "זאמונתך בלילות" שכתבתי בעניין חיוב קריאת ההלל לביל יום העצמאות, ובמאמרי בספר הזיכרון "כלביא שכן" וכן בקונטרס "כליל התקדש חג").

מוכן הדבר, שיחסו החיובי של גדעון לא גרם לו להשלים עם עבודת הבעל בעירו, ולקבל את דין השלטון כשהוא נוגד לדברי תורה, אך לא משום כך התייאש מהמדינה, אלא אדרבה, בא לפני ד' לדרוש את השלמת הישועה, ועל דבריו זכה לדבר ה': "לך בכוחך זה והושעת את ישראל" (פרק ויד).

והלא דברים קל וחומר: ומה יציאת מצרים שהיו אחריה גלויות - נותר ההלל עליה לעולמים, גאולתנו אנו, - שהודיעונו נביאינו שאין אחריה גלות (כמפורש בירושלמי שביעית פ"ו ה"א), **בוודאי ובוודאי שנודה לד' עליה בהלל גמור, על אף כל הקשיים, שאינם אלא ניסיונות הבוחנים את אמונתנו בגואל ישראל.**

"אמת, שאושר נשגב זה צריך הוא לביאור ארוך כדי להעלות אורו בימי חושך, אבל לא מפני זה יחדל מלהיות האושר היותר גדול".

ואכן המציאות היא שמאז קמה המדינה נתקדש שם שמים בעולם מעצם העובדה שהתעררה הנחת היסוד של התיאולוגיה הנוצרית ששפלותם הנצחית של ישראל היא ראייה לצדקת מתנגדיהם.

את כל זאת כתב הנביא יחזקאל (פרק לו, כב-כג) באופן מפורש:

"לא למענכם אני עושה בית ישראל, כי אם לשם קדשי אשר חיללתם בגוים אשר חיללתם בתוכם, וידעו הגוים כי אני ד'."

יש ד' עמנו?

השופט גדעון בן יואש הרים את מצב הרוח של האומה והביא אותה לידי הכאת האויב המדייני מכה אנושה. בימיו עבדו ישראל לבעלים, עד כדי שיכחה כמעט מוחלטת של עבודת ד'. מדיינים פשטו על הארץ ובזזו את כל היבול, ולכן צריך היה גדעון לחבוט את החיטים בגת, להניס מפני מדין. במצב הזה, נוח היה לומר שכל המפעל של יציאת מצרים וכיבוש הארץ, שהאומה העברית הצעירה זכתה בו לפני כמאתיים שנה, הסתיים בכישלון צורב, ושכל הדיבורים על כך שאלה ימי גאולה, חסרי משמעות הם. אין עוד טעם לקרוא את ההלל על מדינת השופטים, שבה השלטון המרכזי כבר אינו קיים למעשה, ואשר בו העם מבקש להעמיד למשפט את מנתצי מזבח הבעל.

על רקע זה מובנת זעקתו המרה של גדעון בדברו אל מלאך ד' תחת האלה אשר בעפרה:

"בי אדוני, ויש ה' עמנו? ולמה מצאתנו כל זאת? ואיה כל נפלאותיו אשר ספרו לנו אבותינו לאמור: הלא ממצרים העלנו ה' ועתה נטשנו ה' ויתננו בכף מדין!" (ספר שופטים פרק ויג).

חז"ל מוסרים לנו (גנזי שכתר ח"א עמ' 132 וברש"י בשם תנחומא) ידיעה מפתיעה:

"פסח היה! אמר רבי לוי: (כך אמר גדעון): ..."

האתגר הרוחני בהקמת מדינת ישראל

הרב יאיר שטראוס

האידיאה האלוקית והאידיאה הלאומית

מהי המשמעות הדתית של מדינת ישראל? מדוע לא די לחיות בקיום דתי פרטי מול הקב"ה?

מין הרב קוק זצ"ל משיב לשאלות אלו, מתוך תפיסתו האמונית הרחבה.

לשיטתו, היחס לאלוקים איננו כישות חיצונית לנו, אלא הוא המקור המקרין עלינו את כל החיות ואת השפע של המציאות בכל רגע ורגע, ההשלכה של הקיום האלוקי אל הנפש שלנו יוצרת בנו רשמים שונים, החל מן העולם החומרי שמולנו וכלה בשאיפת של חסד, נתינה, אומץ, אהבה ושל כל תהליכי החיים הנוצרים בתוכנו.

בעומק נפשו חווה האדם רצון להגיע לאותה שלימות גמורה העומדת מאחורי כל רשמי חיו. את הרצון הזה מכנה הרב זצ"ל בשם **"אידיאה אלוהית"**, והיא השאיפה לפתוח את הנפש לאותה שלימות ולהשיג הרמוניה ואחדות גדולים יותר ויותר.

במאמרו **"למהלך האידיאות בישראל"** מסביר הרב כי ההיפתחות המלאה אל האלוקות דורשת נטיות חיים אשר נבנות לאורך מאות שנים, על ידי חברה שלימה המייסדת בתוכה שאיפה להרמוניה ואחדות, מתוך שקט נפשי של חסד, אחווה הדדית ועדינות רוחנית. תהליך זה יכול להיווצר רק על ידי יצירת גוף לאומי גדול, בעל מערכת צדק, משפט ונהלי חיים בריאים, שיאפשרו לחברה שלמה להיות מאוזנת והרמונית, פתוחה לשירה, לחכמה ולכוחות הנתינה והאחדות באופן מושלם. השאיפה ליצירת אותו גוף לאומי נקראת אצלו בשם **"אידיאה לאומית"**.

נמצא לפי דרך זו כי האידיאה האלוהית, השאיפה העמוקה להיפתח לשלימות האינסופית שמהווה את המציאות, היא היוצרת את האידיאה הלאומית, את האיחוד הלאומי הרחב. אבל מה שמקשה על המהלך הזה הוא כי לאחר שנוצרו אותם גופים לאומיים, הם מקבלים קיום עצמי ותחושת כח והם עלולים להתנתק מאותה שאיפה פנימית שהייתה בהם ולצבור רצון קיום עצמאי, בלי קשר למטרתם המקורית. כפי שראינו לדוגמה במדינה הקומוניסטית, שקמה במטרה להיות מחסה לפרולטריון העממי, אבל ברבות השנים הפכה למוסד מושחת המעוניין פשוט בקיומו העצמי.

המאפיין של חברה כזו, שחיה רק בשביל האידיאה הלאומית, הוא חברה חומרית, חברת שפע, שמדרגת את חבריה על פי כמות הרכוש וההצלחה החומרית שלהם. כמובן שנטיות הנפש העדינות לשלימות מוסרית ואלוקית לא ישקטו, לכן לאחר כמה שנים תחוש החברה מחנק ומיאוס מן השקיעה בחומריות בלבד ונטיית הרוח והשאיפה לנשגב תחזור ותתגבר בה.

השפעת הגלות

יציאת עם ישראל לגלות בכל התחללה עקב העובדה שבתקופת הבית הראשון שקע העם באידיאה הלאומית ובחומרנות חסרת רוח. דבר זה יצר, לאחר החורבן וראיית התוצאות הנוראיות של הקיום הלאומי המסואב, 'מצב טראומתי' וניסיון להתרחק עד כמה שניתן מחיי החומר שנתגלו בצורתם המעוותת בתקופה זו של הבית הראשון.

האומה. תעלה אז השקיקה הפנימית אל הקודש, לא במובן הצר והפרטי של דקדוקי הלכה, אלא בצד הרחב של שאיפת מיסטיקה לאומית גדולה, רצון לחיי שירה, להופעת שלוה ועושר פנימי, למאיסה בדשדוש החומרי וברצון לפרוץ קדימה, אל קדושת החיים ומרחבי ההופעה האלוקית בכל מישורי החיים.

את הנטייה הזו ניתן לראות כיום, לדוגמא, בשירה היהודית ישראלית המתחדשת, שאינה מפחדת לדבר על קדושה ופנימיות, וכמו כן בחזרה ללימודי חסידות ופנימיות בהיקפים גדולים, וכמובן בפתיחות הגדלה יותר ויותר לתוכן יהודי מן המקורות, בערבי לימוד ותיקוני ליל שבועות המוניים, בנהירה של הציבור החילוני לבתי ספר המשלבים תגבור לימודי קודש. ועוד.

האתגר בהעמקת הרוח בישראל

כל אלו מבטאים את העובדה כי עם ישראל רוצה להיפתח לטבעו האלוהי.

נראה שעם ישראל מוכן לעלות אל השלב הבא של ספיגת הרוח האלוקית. אך השאלה הגדולה היא דווקא אל עולם התורה האם הוא נמצא במקום המתאים כדי לתת מענה לשאיפות האלו? האם יצאנו מספיק מן התפיסה הדתית המתרכזת בריצוי האל ובקיום טכני בלבד של מצוות הדת? האם פיתחנו תפיסות אמיצות ועמוקות של דעת אלוקים? האם אנו מעיזים לצאת מאזור הנוחות שלנו בתוך ה"בועות" המגזריות? האם יש בנו יכולת אמתית להתקרב לציבורים נוספים, מתוך ענווה ומוכנות גם לתרום אך גם להקשיב ולקבל?

כדי להביא לפועל את האידיאה האלוהית עלינו להעמיק בעולם הרוח היהודית, לפתח הכרה שפתוחה לרוחניות החיים, לעושר האלוקי שבמציאות, לרתום לחיי האמונה את הציור, השירה והאומנות, ליצור חיי דת משמעותיים שפותחים את האדם למרחבי רוח והשראה ולא מצמצמים אותו במערכת חוקים סגורה.

עם ישראל קם לתחיה מתוך זרמים אדירים של חופש ורצון לממשות, עלינו להראות לו שהחופש האמיתי, הממשות האמיתי, היא ההיפתחות אל הקודש וההגעה להשראה רוחנית גדולה.

המאיסה בחיי הלאום החומריים גרמה לעם ישראל, דווקא במהלך בית שני ולאחריו, לתהליך נגדי תהליך של שאיפה לקיום רוחני בלבד בלי מדינה ובלא חיי לאום, אלא רק ב'חיים פרטיים'.

התעצמו אז תפיסות של הישארות הנפש, גן עדן, גיהנום ושכר שניתן דווקא בעולם הבא, תפיסות שאינן קיימות כמעט בתורה שבכתב שלפני הגלות.

לתפיסה זו קורא מרן הרב קוק זצ"ל בשם **"האידיאה הדתית"**, כלומר שאיפה להגיע להשראה רוחנית ופתיחות למימד האלוקי באופן פרטי, ללא חברה לאומית רחבה.

ניסיון זה, של האידיאה הדתית, נכשל. הנובאה פסקה וההשראה האלוקית הלכה ונחלשה, שכן לא ניתן לבנות פתיחות אל הקודש בלי חברה שלמה שתומכת בכך, הפרט לעולם לא יוכל להתעלות מעל חומריותו, רק הכלל, שמפתח הרמוניה ואחדות, חיי נתינה ויצירה, כלכלה מוסרית והגות לאומית מגוונת, יוכל להתרומם אל הקודש.

צמיחת גאולתנו

כיום, בעת הגאולה, אחרי שלאורך מאות שנים הלכו טראומות הלאום המקולקל של בית ראשון והירפו מן הנפש הישראלית, החל שלב שבו זרם חיים בריא של שאיפה לאומית ורוחנית החל להתנוצץ. האומה החלה לחוש כי היא מעוניינת להיפתח שוב אל הקודש, מכיוון שהיא אינה צריכה להתכווץ עוד מפני הצד הלאומי, כפי שעשתה עד אותה עת, אלא יכולה לפרוץ קדימה ולעשות זאת בתוך חיי לאום שלימים ובריאים.

כמו תינוק שנולד ושואף בעיקר לאכול ולישון, התרכז פרץ החיים הראשוני של התעוררות האומה דווקא ובעיקר בבניית המרץ הגופני והמעשי של חיי הלאום, ועוד בנוסף לכך, כדי לאפשר צמיחה חופשית של הצד הלאומי, היה צריך למרוד בעולם הרוח הדתי הישן אשר קידש בעיקר את חיי הפרט. מרן הרב זצ"ל חזה כי ככל שיתמשכו השנים, חיי הלאום יבראו לאיטם ויעלה הצורך הפנימי יותר, שחבוי במעמקי הנפש, להביא לידי ביטוי את צדדי הרוח של

עצמאות - להעז לחלום

הרב יצחק חי זאגא

במה זכינו?

כותב מרן הרב קוק זצ"ל:

שואלים: במה זכה דורנו לגאולה? התשובה פשוטה היא, הוא זכה מפני שעסק במצווה היותר גדולה שבכל המצוות, במצווה השקולה ככל התורה כולה, מפני שהוא עסק בגאולת ישראל. ולא רק עסק, אלא הוא עוסק ויעסוק בלא הרף בגאולתו, וכח אלהי זה מרוממהו ומשגבהו בישועה (שמונה קבצים, קובץ ז, רא).

אומר לנו מרן הרב זצ"ל כי עצם העיסוק במצוות הגאולה, הוא אשר מביא את הגאולה. מי שקם ופועל כדי לעשות גאולה, גם אם פועל הוא נגד כל הסיכויים, הוא אשר יזכה להביא את הגאולה. משום שבגאולה עצמה יש כח אלוקי, שמרומם ומשגב אותו בישועה. כח גאולה אלוקי שמתעורר לגאול את ישראל, דוקא כשישראל פועלים מצידם הם להביא את הגאולה.

זהו המבנה הבריא של גאולה. זוהי הצפייה האמתית לישועה. צפייה שכרוכה בפעולה מצידו של הנושע, להביא את גאולתו. וכן כותב מרן הרב זצ"ל:

"אין שום ישועה שלמה באמת, כי אם אותה שהנושע פעל להופעתה בפועל ידיו" (אורות הקודש ג, מוסר הקודש (ז)).

הווה אומר, מי זוכה ובזכות מה זוכה לגאולה? מי שפועל להביא את הגאולה!

בא לגאול ונמצא נגאל

הרעיון בדבר קיומו של כח אלוקי גואל ומושיע,

בתוך עצם מחשבות ופעולות הגאולה, מופיע בדברי הרב גם בספרו אורות התשובה (פרק יב, יג). הרב מתאר שם בחזונו המדהים, את תופעת "הבולדוזרים" שהתנתקו מערכי היהדות והשתלטו על הנהגת הציונות והקמת המדינה, ואת קריסתם האידיאולוגית. עוד מתאר שם הרב, את קימתם הצפויה של עדיני לב, אנשי תורה ואמונה, להרים את מחשבת הציונות מנפילתה האידיאולוגית, ולהשיבה למקורה בקודש. ואז ומוסיף שם הרב וכותב:

"ומתוך כך, זו המחשבה הכללית בעצמה, שמפני מכאוביה הרוחניים, מדקירת הקוצים הסובבים אותה, היא מוטלת עייפה בחולשת כח, בתרדמת מות, וכמעט באין רוח חיים, מתעוררת היא ומתחלת להשפיע על כל הנגשים אליה טל חיים בהוד גבורה מפנימיותה, ואז מתעלים בעלויה כל הדבקים בה."

בחזונו של מרן הרב זצ"ל, אותה מחשבת ציונות, שתגיע בשל מנהיגות חסרת ערכים יהודיים שורשיים, לימים של פוסט-ציונות, עזיבת ערכי ההתיישבות, מאיסת כיבוש הארץ, פשיטת רגל ערכית, אותה המחשבה עצמה, שיקומו אנשי תורה כביכול להושיעה, היא עצמה תתגלה ככח משפיע טל חיים מפנימיותה, על כל מושיעיה. בעלויה יתעלו כל הדבקים בה.

בדברי הרב האלה, אנו רואים שוב את היסוד, שכל מי שבא לגאול את עם ישראל, להושיע את השכינה הקדושה - בא לגאול ונמצא נגאל. הכח האלוקי, כח השכינה הקדושה, הגנוז בגאולה, מתעורר על ידי פעולת הגואלים, וגואל את גואליו.

המתפארים במציאות הלקויה, בעת אשר רק החלום החופשי, המורד במציאות וגבוליה, הוא הוא באמת, האמת היותר היתית של המציאות”

אמת המציאות היא, שהחלום שבתוך האדם, הוא האמת היותר מציאותית. האנשים ה"ריאליים" המגבילים עצמם לחומות המציאות ההווית הקטנה והמוגבלת, מבלי להאמין ביכולת האדם להשתחרר מכבליה ולהתרומם לעתיד טוב יותר, דוקא הם שמתהדרים בהיותם אנשים מציאותיים, הם ההזויים. מתמכרים הם להזיית שקר מגבילה וחונקת.

להמשיך את החלום

מין הרב זצ"ל חזה ברוח קדשו את הבעיה של דורנו. וכך הוא כותב:

”השלוה הגשמית שתבוא לחלק מהאומה, אשר ידמו שכבר באו למטרתם כולה, תקטין את הנשמה, ויבואו ימים אשר תאמר אין בהם חפץ. השאיפה לאידיאלים נישאים וקדושים תחל, וממילא ירד הרוח וישקע”
(אורות התחייה פרק מד)

זכינו ליום העצמאות, בפעולתם וגבורתם של דור החולמים הגדולים, שבכח חלומם הבלתי הגיוני, קמו ושינו את המציאות, והקימו את מדינת ישראל נגד כל הסיכויים.

עם השנים התבססה המדינה מבחינה חומרית, ואנחנו הפסקנו לחלום. כאילו כבר באה הגאולה השלימה. כאילו בית המקדש בנוי על מכוננו, נביאים מתנבאים וכהנים מכהנים. כאילו קובצו כל נדחי ישראל, וארץ ישראל כולה בידינו. כאילו כל מה שרצינו, זה מקלט לאומה מוכה, היי-טק ופרנסה. כל מי שמעז לחלום על המשך הגאולה, מכונה "הזוי" ו"משיחי". הציפור הפסיקה להניע את כנפיה, והירידות המגוונות, כבר נמצאות ובוטטות בפתחנו.

ביום העצמאות הזה, נזכור כולנו, המדינה קמה בנס משמים, שבא כפי שכתב הרב, בזכות החלום, בזכות אנשים שקמו ופעלו לגאולתם. גם אנו כולנו מצוים, להמשיך ולחלום. להעז ולחלום חלומות של גאולה. לא סתם גאולה. גאולה שלימה.

החלומות הגדולים

השאלה היא, מה גורם לכל פועלי הגאולה, לקום ולפעול גאולה? במה הם שונים מאחרים, שאינם מנסים להוציא אל הפועל את מחשבת הגאולה? התשובה העיקרית היא - היכולת לחלום. להבנת אמירה זו, נעיין בדברי הרב האלו:

”החלומות הגדולים - יסוד העולם הם. המדרגות שונות הן: חולמים הם הנביאים, בחלום אדבר בו. חולמים הם המשוררים בהקיץ, חולמים בעלי המחשבה הגדולים לתקון העולם. חולמים אנו כולנו בשוב ד' את שיבת ציון” (אורות הקודש א', הגיון הקודש גג)

כל משעבד שמבקש להנציח את השעבוד, משקיע מאמצים רבים לשכנע את המשועבד, שאין לו ולא יהיה לו שום סיכוי להשתחרר. יאוש מגאולה, הוא נשקו העיקרי של המשעבד. הכח להשתחרר מכל שעבוד שהוא, מצוי בחלום, אשר כמו נקודת החולם שמעל האות ו', מתרומם מעל לכבלי המציאות ההווית הקשה, מעל לחומות היאוש, וצופה קדימה אל העתיד המשוחרר. מי שאינו מעיז לחלום, מי שמחליט להתייחס אך ורק לגבולותיה החומריים של המציאות הריאלית, ואינו מרשה לעצמו לחלום, הרי הוא מנציח את שעבודו, וממשיך לסבול את עקיצותיה הארסיות של המציאות חסרת זוהר החלום. כך הם גם דברי הרב שם:

”הגסות של החיים החברתיים, בהיותם שקועים רק בצדם החומרי, נוטלת את אור החלום מן העולם, את זהר ההרחבה שלו, את עלייתו העליונה מהמציאות הקודרת, עד שהעולם מפרפר במכאובים מתוך עקיצותיה הארסיות של המציאות, חסרת זהר החלום”

הפרגמטיזם המיידאש, הבז לכל חולם ומציגו כהזוי. הפרגמטיזם המתפאר בהיותו מעשי וריאלי, הוא המשעבד הגדול, המעכב את הגאולה. עד שיבואו ייסורי אהבה משמים, כדי לשחרר בכח את הפרגמטיסט המיידאש, אל מרחבי החלום. כך מזהיר שם הרב, בהמשך דבריו -

”רק המכאובים הם ייסורי אהבה, הם ימרקו את העולם, יבררו לו, כמה גדולה היא הטעות של

המשך המאמר מעמ' 2

ובהבחנה הזו חשש חזקיה שהבן הרשע שייוולד לו, כשיתמנה אחריו למלך, הוא יהיה אסון לעם ישראל, וחזקיה אינו מוכן להיות שותף לכך ולכן נמנה מלשאת אשה וללדת ילדים!

ואילו לעומתו הנביא רואה את הדברים לא במבט של דור אחד אלא במבט של נצח, ולכן הוא אומר למלך: מלכות בית דוד דומה לשלשלת המורכבת מחוליות חוליות, שאם אתה מחסיר אחת מהן אז תתפרק כל השלשלת, וגם אם עכשיו יש חסרון של דור אחד מהו דור אחד בנצח, על כן **כדאי לסבול דור אחד של מלך רשע ובלבד לשמר את רציפות המלכות.**

כך אפשר לומר גם באשר ל"מדינת ישראל": כדאי לסבול קדנציה שלטונית אחת ועוד אחת **ובלבד לשמר את רציפות הריבונות של העם היהודי בארץ ישראל.** וזו הייתה כוונת דברי מו"ר הרב צבי יהודה זצ"ל כשאמר: "המדינה של הקב"ה והחזירים הם של בן גוריון", (בזמן שהיה ויכוח האם לחוקק איסור גידול חזירים בארץ) שהרי וודאי הוא שיש להפריד בין 'החזירים' למדינה... (כמשל...)

דבר שאנו משייכים אותו לקב"ה כמו התורה, שאנו קוראים לה **"תורה ד' תמימה"**, ועל התורה נאמר: **"כי ישירים דרכי ד', וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם"**. האם יעלה על הדעת שבגלל כמה פושעים שנכשלים בתורה אנחנו נהיה "ברוגז" עם התורה?! כך יש לנהוג גם בעניין המדינה, האם בגלל מערכות שלטוניות של ממשלה זו או אחרת הנוהגות שלא כהלכה, האם בגלל זה ניתן גט למדינה?!

במסכת ברכות (י, א) מסופר שהנביא ישעיה הוכיח את המלך חזקיה על כך שאינו מקיים "מצוות פרייה ורבייה", והשיב לו חזקיה כי נאמר לו ברוח הקודש שיהיו לו בנים רשעים! ועל כך אמר לו הנביא:

בהדי כבשי דרחמנא למה לך?! מאי דמפקדת איבעי לך למעבד, ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא - לעביד!

(תרגום: בסודותיו של הקב"ה למה לך, אתה תעשה מה שנצטווית והקב"ה יעשה הטוב בעיניו).

ומסביר **מון הראי"ה קוק זצ"ל** (בספר עין איה, שם) שחזקיה כמלך רואה את הדברים **כאן ועכשיו,**

כאיש אחד בלב אחד שבת ליבוש והיכרות בישיבת ההסדר ראשון לציון

ביום שישי
פיינטבול אתגרי
לייזר וצבע
בדיונות של ראשל"צ

הסעות מירושלים
תל אביב ואשדוד
בהרשמה מראש

ו' באייר 21.4
פרשת אחרי מות קדושים

שבת מרוממת בלימוד
בפיוט ובשירה
עם ראש הישיבה
הרב שלמה לוי שליט"א

כרטיסים מקדימים ותופסים מקום
אצל קובי 050-652-7774

חפשו אתנו בפייסבוק

”על גאולתנו ועל פדות נפשנו”

שורות של המיית-הלב של זיכרון וזכר לרבינו הרצי”ה זצ”ל

הרב יוחנן פריד

מתמלאים בעוז ושואלים את נפשנו, להמשיך ולהתעלות מעלה ומעלה.

• ובשנת ה'תשכ"ז היא השנה הגדולה לגאולת עיר הקודש ירושלים, שנה בה נשמעה הקריאה הגדולה של מזמור י"ט למדינת ישראל, השנה ההיא בה נקרע האויר מקול זעקתו הגדולה של רבנו, בציטוט דברי הנביא יואל 'זאת

הרצי”ה בחגיגות יום העצמאות

ארצי חילקו, ובה שאל: היכן חברון שלנו? ויריחו? השכחנו אותן? קמו דבריו והיו למציאות אמיתית כי חזרו צבאות ישראל וחזר עם ישראל אל ארצו הגדולה.

• באותה שנה ממש, כמה חודשים קודם לכן כחודש כסלו תשכ”ז, הייתה והפכה תורתנו-משנתו של מורנו הרב מתורה שבעל-פה לתורה שבכתב! כי נתפרסם אז ויצא לאור ספרו 'לנתיבות ישראל' ברוב צניעותו כתב בהקדמתו לספר כי 'לדרישת רבים וחשובים הסכמתי לקבץ את המאמרים... וכי יש בהם עניין ערך וצורך גם עתה ולימים הבאים עלינו לטובה בעה”י.

• אכן "הימים הגידו" ואשרינו, אנו התלמידים, שזכינו לך.

• על כריכת הספר כתבתי אז בלשוני שלי, ונצרת הדברים בליבי כל הימים, את השורות הללו:

לומר לאידיאלין:

זה אני!

ולשתוק,

ולדמום,

ולקבל את הצו הפנימי

באהבה.

לומר לנפשך:

דברי!

ולהירתם,

ולפעול,

ולא לשקוט!

תפילה.

• כל עת וכל שעה זמן - עת תודה גדולה הם לד' יתברך על הזכות הגדולה אשר נפלה בחלקנו, להסתופף בהיכל קדשו של מורנו ורבנו הגדול מרבבות עם, הכהן הגדול, רבנו הגדול הרב צבי יהודה הכהן קוק זצ”ל. אשרינו שזכינו לבוא וללמוד תורה מפיהו - תורה תמימה ושלימה, במליאות ובחיוניות ספוגה וטבולה באהבת עם ישראל וארצו, ללא כל שיוור וללא כל סייג.

• אשריו ואשרי חלקו - של כל אשר זכה והביאו ד' לעמוד בקירבה הנפשית והמעשית במחיצתו. להתייצב ולהתעצב, ממש בקודש פנימה בטוהרת לב ונפש.

• איה העט או החרט והיכן הכותב אשר יוכל להעלות על קלף או על גוויל באותיות ובמלים, את אותיות האש אשר יקדו בו, את מראית פניו ואת שמע קולו, הקורנים באור אין סוף, המברכים והמעשירים את כל האדם, בכל ימות השנה ובאופן מיוחד ב'האי יומא דקא גרים' - יום ה' באייר - יום עצמאותנו המדינית, לנצח אומתנו.

• עומדים היינו לפניו ברטט ובזיע, בחיל ורעדה, באהבה ובהערצה ובחללו של האולם, כמו מרחפת בדממה ובלא קול, שוב ושוב נשמעת הקריאה הגדולה: עד כמה נשתנה לעם הזה, עם ד', השב מגלותו לארצו - הלילה הזה מכל הלילות!

• בקולו שלו, הרועם ושואג מידי שנה בשנה, הייתה נשמעת ומתבררת לפרקיה סוגיית האמת והאמונה, האדירה והמופלאה של התגשמות דברי התורה כי בא מועד לגאולת ישראל, כי הקיץ הקץ אחרי אלפי שנות גלותו וכי הולכים ומתמלאים "לנגד עינינו ממש" דבר ד' בחזון הנביאים ובדברי קודש הכתובים.

...ומורנו הרב זצ”ל מרביץ תורה בתלמידיו, ובעצמות היבשות בנבואת יחזקאל באה הרוח והן מתחיות, ודברי רבי אבא מתוך מסכת סנהדרין על "הקץ המגולה", ועל הרי ישראל הנותנים פרי, לעמך ישראל "כי קרבו לבוא" חוזרים כליות ולב. ואנו שותים בצמא, מתרגשים ומתפעלים,

HILLER POINT.
מילר פוינט

פרי אורות

פרי נופים

פרי ילקומני

פרי מלחי

פרי ארט

פרי הפלמ"ח

פרי דובנובים

פרי רעות

פרי דה מזרחי

פרי פקאן

פרי פלייס

פרי בעמק

פרי גוודזקי

פרי טפישל

פרי ריזורט

פרי הרויטן

ישוב
ארץ ישראל
ב פריחה

ברוך מציב
גבול אלמנה

- ✧ כ 2,000 יח"ד בבניה בישראל
- ✧ כ 1,500 יח"ד בתכנון בשנה הקרובה
- ✧ 15,000 מ"ר מסחר
- ✧ 2 מלונות
- ✧ בעלת סיווג קבלני ג' 5 (בלתי מוגבל)

פרי נדל"ן
מקבוצת אלדר פרי

*5066
www.perinadlan.co.il

בית הרב | חאת לראי"ה (ע"ה)

רח' הרב קוק 9 ירושלים 9131002. טל' 02-623-2560
www.beit-harav.org.il beitharavkook@gmail.com

אורות אברהם
מוסיפים אור

רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש. נס ציונה
טלפון 052-388-3322 www.erotavraham.com

יוצא לאור ע"י 'אורות אברהם' בשיתוף ישיבת הסדר והגרעין התורני ראשון לציון ו'בית הרב' ירושלים ת"ו

עריכה: הרב יוחנן פריד | עימוד ועיצוב: סטודיו דראור